

UPPSALA
UNIVERSITET

REMISSVAR

2016-02-22 UFV 2015/1727
U2015/03779/UH

Besöksadress:
S:t Olofsgatan 10B

Postadress:
Box 256
751 05 Uppsala

Handläggare:
Tom Petersson
tom.petersson@uadm.uu.se
0704250277

Hemsida:
www.uu.se

Remiss av betänkandet Utvecklad ledning av universitet och högskolor SOU 2015:92 (Ledningsutredningen)

Yttrandet är huvudsakligen inriktat på de förslag i betänkandet som riktar sig till regeringen och som medför författningsförändringar. De kartläggningar och analyser som redovisas liksom de förslag och rekommendationer som riktar sig till de enskilda lärosätena kommenteras kortfattat. Avseende förslagen i delrapporten från Ledningsutredningen om styrelsens storlek och sammansättning samt förfarande inför regeringens utseende av styrelsens ordförande och övriga ledamöter har Uppsala universitet den 28 oktober 2015 avlämnat särskilt yttrande.

Utgångspunkter

Internationellt ledande universitet bedriver framstående forskning, utbildning av högsta kvalitet och samverkar aktivt med det omgivande samhället med syfte att nyttiggöra och utveckla den akademiska kunskapsbasen. För att nå dessa mål krävs goda institutionella ramvillkor, såsom autonomi och handlingsfrihet samt ett finansieringssystem som främjar långsiktighet, kvalitet och förnyelse. Valfungerande organisation och former för ledning och styrning är andra centrala komponenter.

Bestående framgång för universitet som Uppsala och andra ledande svenska forskningsuniversitet grundläggs genom att rekrytera kompetenta, kreativa och drivande medarbetare som sedan ges stort utrymme att bidra till verksamhetens utveckling. I den meningen måste ett universitet närmast per definition baseras på kollegial delaktighet och kollegialt grundade styrformer. Tillsammans med aktiva, engagerade och delaktiga studenter definierar det kollegiala systemet ett universitet.

Med detta som rambetingelser blir den centrala frågan – som följdriktigt också adresseras av betänkandet – dels hur kollegialiteten fortlöpande kan hållas vital och engagerande, dels hur den på bästa sätt ska kombineras med ett tydligt och väl fungerande akademiskt ledarskap.

Inledande synpunkter på betänkandet

Betänkandet innehåller en mängd kartläggningar och beskrivningar av det svenska högskoleväsendets nuläge och historiska framväxt. Dessa framställningar utgör en värdefull grund för fortsatta analyser, diskussioner och åtgärder rörande styrning och ledning inom såväl det svenska högskoleväsendet som helhet som inom de enskilda lärosätena.

Samtidigt konstaterar Uppsala universitet att det i betänkandet råder en viss obalans och ensidighet i beskrivningar och analyser av den kollegiala styrningsmodellen respektive linjestyrningsmodellen och respektive modells förtjänster och brister. Intrycket är att den kollegiala modellen i betänkandet granskas avsevärt mer ingående, och utifrån en i förväg starkt kritisk hållning, än linjestyrningsmodellen. Det är också svårt att bedöma på vilka sakliga grunder som linjestyrningsmodellen framhålls som den mest lämpliga för beslutsfattande. Ytterligare en svaghet i betänkandet, avseende beskrivningar av respektive styrmodell, är att slutsatserna till absolut övervägande baseras på intervjuer och samtal med personer i ledningsställning och endast i begränsad utsträckning med andra anställda samt studenter. En övrig synpunkt på förfarandet är att inga externa ledamöter i styrelsen, utöver ordföranden, intervjuats.

Förslag riktade till regeringen

Avseende ekonomiska förutsättningar för ledning och styrning *tillstyrker* Uppsala universitet förslagen om att inleda en översyn av finansieringssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, att vidta åtgärder för att öka basanslagets andel av den totala statliga forskningsfinansieringen samt att instruera statliga forskningsfinansiärer att minska kraven på samfinansiering.

Avseende styrelsens och rektors roller, befogenheter m.m. *tillstyrker* Uppsala universitet förslagen att nya styrelseordförande inbjuds till samtal med ministern eller statssekreteraren, att rektor varje år inbjuds till ett enskilt samtal med statssekreteraren, alternativt ministern eller chefen för universitets- och högskoleenheten, att regeringen tar upp och diskuterar styrelsens och rektors inbördes roller och befogenheter under utbildningen av nya rektorer, styrelseordförande och styrelseledamöter och att regeringen ändrar avgångsförmånsförordningen så att den behandlar rektorerna på samma – *eller snarare på ett likvärdigt* – sätt som övriga myndighetschefer. Avseende det sistnämnda förslaget bör hänsyn tas till att rektorer, till skillnad från andra

myndighetschefer, vanligen har en grundanställning som professor vid ett lärosäte.

Avseende förslaget om att sekretess ska gälla vid rektorsrekrytering på samma sätt som vid rekrytering av myndighetschefer vid andra statliga myndigheter, samtidigt som sekretessen ska kunna hävas för den eller de kandidater som lämnas till hörande *tillstyrker* Uppsala universitet förslaget men med förbehållet att sekretessen *endast* ska avse de initiala skedena av rekryteringsprocessen. När ett mindre antal toppkandidater har valts ut ska dessa offentliggöras inför hörandeprocessen.

Förslag riktade till lärosätena

Inledningsvis vill Uppsala universitet framföra att det delar betänkandets utgångspunkt att de svenska lärosätenas autonomi inte bara bör bevaras utan också förstärkas. Uppsala universitet har, som många andra lärosäten, ambition och förmåga att göra självständiga bedömningar och vidta åtgärder för att långsiktigt stärka utbildningen och forskningens kvalitet till en internationellt hög nivå. De kollegiala principerna och relationen mellan kollegiala organ och linjeorganisationen har vid Uppsala universitet etablerats och utvecklats under lång tid, och är föremål för en fortlöpande, kritisk diskussion.

Avseende den mångfald av rekommendationer och förslag om kollegiala organ och kollegialitet å ena sidan och linjeorganisation och linjestyrning å den andra, vill Uppsala universitet än en gång understryka att lärosätet avser att fortsätta sitt utvecklingsarbete med att utforma den mest lämpliga organisationen, även avseende ledning och styrning, för att därmed behålla och förstärka positionen som ett internationellt ledande forskningsuniversitet.

Betänkandet påpekar förtjänstfullt vikten av att tydliggöra och utveckla formerna för ledning och styrning inom de svenska lärosätena, också för att som en konsekvens öka allmänhetens insyn i och förtroende för universitet och högskolor som samhällsbärande institutioner i en tidsanda där grundläggande värderingar om demokrati och allas lika värde ifrågasätts. Uppsala universitet tar, och avser att fortsätta att ta, sitt ansvar för att utveckla både sitt eget ledarskap och det samhälle som det verkar inom.

Uppsala universitetet väljer således att i sitt remissvar inte ta ställning till de enskilda förslag och rekommendationer som betänkandet lägger fram angående exempelvis prefektstyre, de

akademiska ledarnas situation, former för att utse akademiska ledare eller förslaget om att styrelsen endast ska lämna en rektorskandidat till hörande. Sådana ställningstaganden ska föregås av grundlig beredning inför eventuella förändringar i universitetets arbetsordning.